

Mens & historie

Ed Dekker
ed.dekker@mediahuis.nl

Den Burg ■ Lovende woorden had Texel-adept Jan Wolkers voor het werk van kunstschilder Pieter Jacobus van Boxel (1912-2001). 'Bijzonder goed geschilderd. Er zit een enorme diepte in, dat is heel moeilijk'.

Volgens de eigenzinnige kunstenaar had Van Boxel zo kunnen meewerken aan de Panorama Mesdag, het beroemde vergezicht van kolossale afmeting. Jan Wolkers strooide in 1998 in de Texelse Courant met zijn complimenten in een artikel over P.J. van Boxel als 'schilder in ruste'. Afgelopen najaar doken drie schilderijen en twee getekende portretten van hem op.

Het landschap op het eiland is tijdelijk een favoriet onderwerp. Van Boxel blijkt in de jaren dertig op Texel meer werk te hebben gemaakt, alles ook óver Texel. Voor de Historische Vereniging Texel volgde Simon Jan Sol uit Den Haag het spoor van Piet van Boxel op Texel. Zijn zoektocht naar Texelse Van Boxels eindigde in een artikel in het blad van de historische vereniging.

Illustrer

Texel en kunstschilders, dat werkt goed. 'Het eiland vraagt erom te worden geschilderd', schrijft Simon Jan Sol. De bekendste kunstschilders zijn Ad Blok van der Velden en Toon de Haas, zeker voor Sol. Piet van Boxel kan nu worden toegevoegd aan dat illustere rijtje. Dat een Zuid-Hollandse speurneus zich richtte op het hoge noorden, is minder vreemd dan het lijkt. Het vakantie-eiland is geen onbekend terrein voor de Hagenaar. Van P.J. van Boxel had hij nog nooit gehoord. Tordat hij een boek over de duinen opensloeg.

In het boek 'Duinen en Mensen; Texel' van Rolf Roos en Nico van der Wel uit 2013 zag hij het schilderij De Bleekersvallei van P.J. van Boxel. Niet zozeer de afbeelding

wekte zijn aandacht, maar de naam. En jawel, de maker bleek familie te zijn van een goede bekende in Den Haag. Zij, Marianne van Boxel, was zelfs een dochter.

Om een andere reden was ook Marianne verrast. De Bleekersvallei kende zij niet. Wel wist zij dat haar vader een tijdje op Texel had gewoond en gewerkt, en dat hij daar zijn vrouw - haar moeder - had leren kennen. Zij is Guurtje Zuidewind (1912-2010), dochter van de vermaarde beurtvaarder Jan Zuidewind van het schip De IJstroom.

Staatsbosbeheer

Op Texel liep Simon Jan Sol van de ene naar de ander ontdekking. Piet van Boxel vervulde in de jaren 1936-1937 op Texel zijn vervangende dienstplicht. In opdracht van Staatsbosbeheer maakte hij zes grote schilderijen van het Texelse duingebied. Tijdens zijn verblijf vervaardigde hij ook een aantal portretten.

Onmiskkenbaar, een echte Van Boxel. Dat was de eerste gedachte van Simon Jan Sol toen in boerderij-eehuis Catharinahoeve in Den Burg zijn oog viel een 'wat donker, bobbelig schilderij'. En ja hoor, P.J. van Boxel, De Muy, 1936, vermeldde het koperen plaatje op de lijst. Heel wat anders dan zijn latere werk dat de onderzoeker kreeg te zien van dochter Marianne. Schilderijen van na Texel sluiten meer aan bij de impressionistische stijl van de Haagse School en Larense School. Met zijn latere stadsgezichten zit Van Boxel juist weer dicht bij de Amsterdamse School.

Dienstweigeraar

Rotterdammer Piet van Boxel weigerde zijn militaire dienst te vervullen. Als vervangende dienstplicht droeg Staatsbosbeheer hem op om schildersstukken te maken van Texel. Bomen kappen was niks voor hem. Gelukkig ontdekte Staatsbosbeheer zijn schilder talent. Hij legde zich toe op De Slufter, Loodsmansduin, de Westerduinen, de meeuwenkolonie in De Westen en De Muy.

Bij zijn creatieve werk op locatie kreeg hij alle medewerking. De Bleekersvallei schilderde de jonge kunstenaar vanaf de Meneers Keetennol. Staatsbosbeheer groef een gat in het duin en plaatste daar een keet. In deze tijdelijke behuizing ging Van Boxel aan de slag.

In het kranteninterview van 1998 keek hij met enige relativisering terug op zijn Texelse productie.

Loodsmansduin met schapen, 1936. Het wandelpad voert naar Paal 9. Rechts het duin waar in 1939 een bunker werd gebouwd.

Boswachter Aalt Epe. POTLOODSCHETS P.J. VAN BOXEL, COLLECTIE STAATSBOSBEHEER

'Het schilderen van die landschapen viel wel mee. Het zijn stijve dingen. Ze hebben wel een functie. Je ziet hoe het was, hoe bij De Slufter de zee het land in loopt. Ik beschouw ze meer als gedocumenteerde werkstukken dan als schilderijen'. De lyrische Jan Wolkers dacht daar heel anders over. Simon Jan Sol is het een beetje eens met Van Boxel. 'Zijn latere

Texel, 1937.

werk is veel losser. Veel schilderachtiger zou ik zeggen', schrijft hij in zijn artikel.

Het lijkt erop dat Piet van Boxel meer Texels werk op zijn naam heeft staan. Het is niet duidelijk waar alle schilderijen hangen of staan. Natuurmuseum en zeehondenopvangcentrum Ecomare in De Koog heeft plannen om werk van Van Boxel te exposeren.

In 1938 verlieten Piet en Guurtje Texel. Het pas getrouwde stel verhuisde naar Den Haag. Hij zat daar niet stil. In 1941 exposeerde hij in Kunstzaal Van Deventer. Een kunstcriticus schreef in De Telegraaf een lovende recensie. 'Wat mij voor hem innam, is de ontdekking dat wij hier weer eens te maken hebben met een schilder van het grijze licht, het licht, dat wij

zoo goed kennen, dat onze kleuren maakt tot wat we zijn. Het licht, dat wij ook van Mauve en van Tholen kennen'.

Van Boxel komt uit een welgesteld Rotterdamse gezin. Hij volgde zijn opleiding aan de Rotterdamse Academie. Hij deed het daar goed. Met een zogeheten koninklijke subsidie vertrok hij naar Spanje. Door het uitbreken van de burger-

Neetje Epe-Kelderhuis. POTLOODSCHETS P.J. VAN BOXEL, COLLECTIE STAATSBOSBEHEER

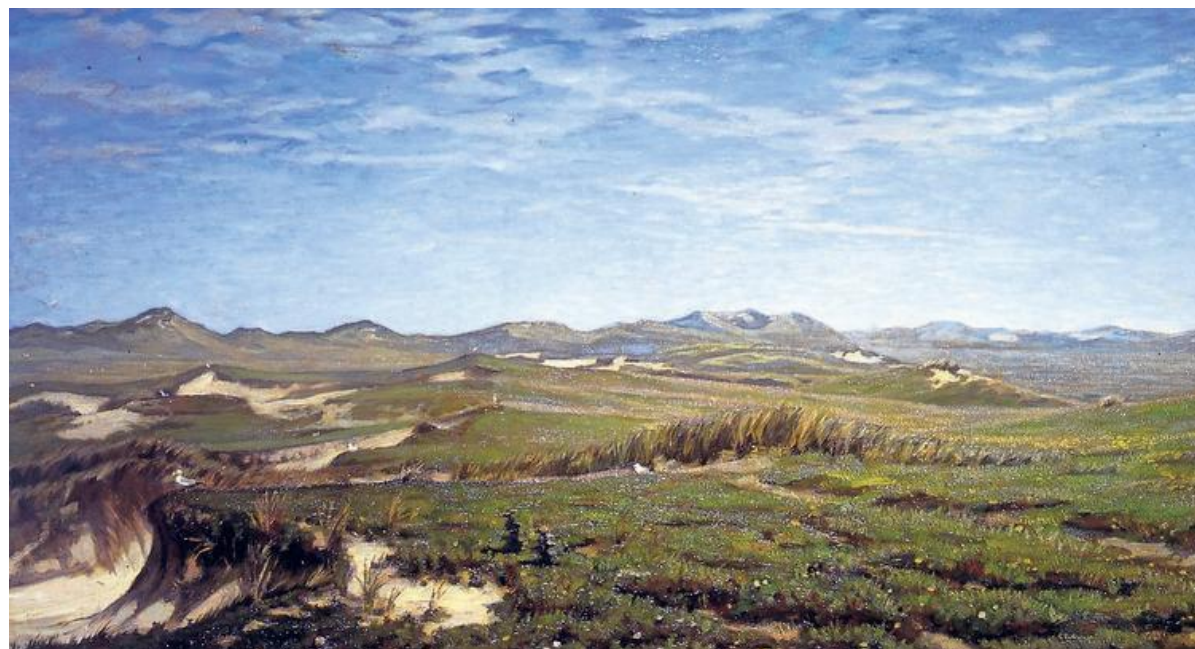
oorlog daar keerde hij snel terug. Als door een wonder overleefde hij in Nederland de Tweede Wereldoorlog. Na verraad was de verzetsman beland in het 'Oranje Hotel', de Scheveningse dodencel. Als schilder was hij later zeer succesvol. Piet en Guurtje trokken in 1991 opnieuw naar Texel. Daar zijn zij overleden. Beiden liggen begraven in Den Hoorn.

De meeuwenkolonie in De Westen, 1937.

De Muy vanaf het Muydijkje, 1936 of 1937. Links op de achtergrond Bertusnol.

De Bleekersvallei vanaf Meneers Keetennol, 1936. Dit gebied heette toen De Westerduinen.